

Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ

ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ 5 – 12

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια προβλήματα αντιμετώπιζε η ρωμαϊκή αυτοκρατορία στις αρχές του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα;

Από τις αρχές του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα τη ρωμαϊκή ειρήνη άρχισαν να κλονίζουν εσωτερικά και εξωτερικά γεγονότα, που απείλησαν ακόμη και τη διάλυση του κράτους. Αυτά τα γεγονότα ήταν:

Α) Οι **Γότθοι** στο βορρά και οι **Πέρσες** στην ανατολή παραβίαζαν τα σύνορα, λεηλατούσαν τις ακριτικές περιοχές και έκλειναν τους δρόμους του εμπορίου.

Β) Ο **στρατός** είχε γίνει **παντοδύναμος**. Οι στρατιωτικές δυνάμεις στασίαζαν ή συγκρούονταν μεταξύ τους και συχνά όριζαν ή καταργούσαν τους αυτοκράτορες.

Γ) Κάποιες ακριτικές περιοχές της Ανατολής **αποσχίστηκαν** από την αυτοκρατορία και έκαναν δικά τους κράτη.

Δ) Οι σκληροί **διωγμοί** κατά των **Χριστιανών** προκαλούσαν τη δυσαρέσκεια των πιστών της νέας θρησκείας για το ρωμαϊκό κράτος και έντονο διχασμό ανάμεσα σε αυτούς και τους οπαδούς των άλλων θρησκειών.

2. Πώς αντιμετώπισε ο αυτοκράτορας Διοκλητιανός αυτά τα προβλήματα;

Ο αυτοκράτορας Διοκλητιανός προσπάθησε να αντιμετωπίσει αυτά τα προβλήματα με το σύστημα της **τετραρχίας**. Χώρισε την αυτοκρατορία σε **4 μεγάλες περιφέρειες, 2 στην Ανατολή και 2 στη Δύση**. Και όρισε για καθεμιά τον δικό της άρχοντα, με αυξημένες εξουσίες.

3. Ποιοι ήταν οι 4 συνάρχοντες ου όρισε ο Διοκλητιανός;

Οι 2 συνάρχοντες της **Δύσης** ήταν ο **Κωνσταντίνος** και ο **Μαξέντιος** και οι 2 της **Ανατολής** ήταν ο **Λικίνιος** και ο **Γαλέριος**.

4. Μετά την παραίτηση του Διοκλητιανού τι έκαναν οι συνάρχοντες;

Μετά την παραίτηση του Διοκλητιανού οι συνάρχοντες συγκρούστηκαν μεταξύ τους. Ο Κωνσταντίνος με τον Μαξέντιο και νίκησε ο Κωνσταντίνος και ο Λικίνιος με τον Γαλέριο και νίκησε ο Λικίνιος.

5. Τι γνωρίζεις για το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας;

Το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας υπογράφηκε το **313μ.Χ.** στο **Μεδιόλανο** (σημερινό Μιλάνο) της Ιταλίας, από τον **Κωνσταντίνο** και τον **Λικίνιο**. Σύμφωνα με αυτό, κάθε πολίτης της αυτοκρατορίας **μπορούσε να λατρεύει όποιον θεό ήθελε**. Έτσι ο δρόμος για την εξάπλωση του Χριστιανισμού άνοιξε.

6. Σε ποιες αλλαγές προχώρησε ο Κωνσταντίνος, όταν έγινε μονοκράτορας;

Ο Κωνσταντίνος προχώρησε σε σημαντικές αλλαγές για την καλύτερη διοίκηση της αυτοκρατορίας:

- i. **Αναδιοργάνωσε** τον διασπασμένο από την τετραρχία **στρατό**.
- ii. **Διόρισε επάρχους** με πολλές εξουσίες στις περιφέρειες του κράτους.
- iii. **Οργάνωσε διπλωματικές επαφές** με τους γειτονικούς λαούς.
- iv. **Έκοψε νέο χρυσό νόμισμα**, που κυκλοφόρησε παντού και τόνωσε την οικονομία.
- v. **Μετέφερε την πρωτεύουσα** από τη Ρώμη στο **Βυζάντιο**.

7. Γιατί ήταν δύσκολη η διακυβέρνηση της αυτοκρατορίας από τη Ρώμη;

Η διακυβέρνηση της αυτοκρατορίας από τη Ρώμη ήταν δύσκολη, επειδή:

- ✚ **Βρισκόταν πολύ μακριά** από τις ακριτικές περιοχές του **Δούναβη** και της **Ανατολής**, που δέχονταν εχθρικές επιθέσεις.
- ✚ Ήταν για πολλά χρόνια **κέντρο λατρείας της ειδωλολατρίας** και ο χώρος που **έγιναν συγκρούσεις** ανάμεσα στους τετράρχες αλλά και οι **διωγμοί των Χριστιανών**.

8. Ποια ήταν τα πλεονεκτήματα της νέας πρωτεύουσας;

Ως νέα πρωτεύουσα επελέγη το Βυζάντιο, επειδή:

- ✚ Εκεί **συναντιόνταν οι δρόμοι** που ένωναν την **Ευρώπη** με την **Ασία**, αλλά και τον **Εύξεινο Πόντο** με το **Αιγαίο** και τη **Μεσόγειο θάλασσα**.
- ✚ Σ' αυτή **κατέληγε η Εγνατία οδός** και από εκεί **ξεκινούσαν οι εμπορικοί δρόμοι** προς τη **Μικρά Ασία** και τις επαρχίες της **Ανατολής**.
- ✚ Βρισκόταν **κοντά στις ακριτικές περιοχές του Δούναβη και της Ανατολής**, που δέχονταν εχθρικές επιθέσεις.

9. Πώς ήταν χτισμένη η Κωνσταντινούπολη;

Η θεμελίωση της Κωνσταντινούπολης έγινε από τον ίδιο τον Κωνσταντίνο το 324μ.Χ. και εγκαινιάστηκε το Μάιο του 330μ.Χ. Στη νέα πρωτεύουσα:

- **Επισκευάστηκε η ακρόπολη** και τα παλαιά τείχη, ενώ χτίστηκαν και νέα τείχη.
- **Χτίστηκε μια μεγάλη αγορά** στο κέντρο της πόλης και στον χώρο της **υψώθηκε στήλη με το άγαλμα του αυτοκράτορα στην κορυφή της**.
- **Μεταφέρθηκαν** εδώ **έργα τέχνης** από τη Ρώμη και άλλα μέρη της αυτοκρατορίας, για να την στολίσουν.
- **Διατηρήθηκαν βωμοί και ναοί της παλιάς θρησκείας** και **χτίστηκαν νέοι χριστιανικοί**.
- Κατασκευάστηκαν **κρήνες, λουτρά, υδραγωγεία και τεράστιες δεξαμενές** που εξασφάλιζαν νερό για 6 μήνες.

10. Ποιες ήταν κάποιες από τις αποφάσεις και τις ενέργειες του Κωνσταντίνου μετά το 313μ.Χ.;

Ο Κωνσταντίνος μετά το 313μ.Χ.:

- Προτιμούσε τους **Χριστιανούς στις δημόσιες θέσεις και τον στρατό.**
- Συγκάλεσε **Οικουμενική Σύνοδο στη Νίκαια** και βοήθησε τους Χριστιανούς να λύσουν τις θεολογικές τους διαφορές.
- **Βαπτίστηκε ο ίδιος Χριστιανός**, λίγο πριν το θάνατό του.

11. Τι προσπάθησε να κάνει ο Ιουλιανός, όταν έγινε αυτοκράτορας;

Όταν έγινε αυτοκράτορας ο Ιουλιανός προσπάθησε **να επαναφέρει τη λατρεία της παλαιάς θρησκείας και να περιορίσει τη χριστιανική.** Δεν τα κατάφερε, γιατί η παλιά θρησκεία βρισκόταν στη δύση της, ενώ η νέα στην ανατολή της.

12. Τι έκανε ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος Α΄ που τον διαδέχτηκε;

Ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος Α΄ που τον διαδέχτηκε:

- 1) Κήρυξε **επίσημη θρησκεία του κράτους τον Χριστιανισμό.**
- 2) Έκλεισε τους αρχαίους ναούς, απαγόρευσε τη λατρεία των αρχαίων θεών και όρισε με νόμο **βαρύτατες ποινές για τους παραβάτες.**
- 3) Κατάργησε τους **Ολυμπιακούς Αγώνες**, τα **Ελευσίνια Μυστήρια** κι έκλεισε το **Μαντείο των Δελφών.**
- 4) Ανέχτηκε την **καταστροφή και τη λεηλασία αρχαίων θεών, μνημείων και έργων τέχνης** από φανατικούς χριστιανούς.

13. Γιατί ο Θεοδόσιος Α΄ μοίρασε την αυτοκρατορία στα 2;

Στα τέλη του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα μετακινούμενοι λαοί – **Ούννοι, Γότθοι και Βάνδαλοι** – **παραβίαζαν** τα βόρεια σύνορα και απειλούσαν την αυτοκρατορία. Ο Θεοδόσιος Α΄ μοίρασε την αυτοκρατορία στους δύο γιούς του, **πιστεύοντας ότι έτσι θα κυβερνιόταν καλύτερα.** Ο **Αρκάδιος** πήρε το **ανατολικό τμήμα** και ο **Ονώριος** το **δυτικό.**

14. Πώς αντιμετώπισαν τα προβλήματα του ανατολικού κράτους τους ο Αρκάδιος και ο Θεοδόσιος Β΄;

Ο Αρκάδιος και ο Θεοδόσιος Β΄ που τον διαδέχτηκε οργάνωσαν το ανατολικό κράτος και αντιμετώπισαν τον κίνδυνο με **πολεμικά και διπλωματικά μέσα:**

- ❖ **Οχύρωσαν με διπλό τείχος την πόλη.**
- ❖ Έβαλαν **πλωτές φρουρές στον Δούναβη.**
- ❖ Έκλεισαν **πολυδάπανες συμφωνίες ειρήνης** με τους γείτονες που τους απειλούσαν.
- ❖ Σε κάποιους από αυτούς **έδωσαν γη για καλλιέργεια** και άλλους τους πήραν ως **μισθοφόρους στο βυζαντινό στρατό.**

15. Από ποιους δέχτηκε επιθέσεις το δυτικό ρωμαϊκό κράτος;

Οι **Γότθοι** με αρχηγό τον **Αλάριχο** κυρίευσαν τη Ρώμη και τη λεηλάτησαν για 3 μέρες. Οι **Ούννοι** με αρχηγό τον **Αττίλα** επιτέθηκαν, αλλά ηττήθηκαν από τον στρατηγό **Αέτιο** στα **Καταλαυνικά Πεδία**. Οι **Βάνδαλοι** με αρχηγό τον **Γελίμερο** έφτασαν στη βόρεια Αφρική κατέλαβαν την **Καρχηδόνα** και την έκαναν πρωτεύουσά τους. Ο αρχηγός των **Οστρογόθων** με αρχηγό τον **Θευδέριχο** ίδρυσε το «**γοτθικό βασίλειο της Ιταλίας**» με πρωτεύουσα τη **Ραβέννα**. Το 476 μ.Χ. το δυτικό ρωμαϊκό κράτος διαλύθηκε οριστικά.

16. Τι γνωρίζεις για τον Ιππόδρομο της Κωνσταντινούπολης;

Ο Ιππόδρομος ήταν ο χώρος όπου γίνονταν **ιπποδρομίες, αγώνες** και άλλες **εκδηλώσεις**. Οι ιπποδρομίες γίνονταν **σε καθορισμένες ημερομηνίες και με άδεια του παλατιού**. Ιπποδρομίες γίνονταν και σε κάποιες έκτακτες περιπτώσεις για να **γιορταστούν ευχάριστα γεγονότα** ή για να **τιμηθούν ξένοι άρχοντες ή πρεσβείες** που επισκέπτονταν την Πόλη.

17. Τι ήταν οι Δήμοι στο Βυζάντιο;

Οι Δήμοι ήταν **αθλητικά σωματεία** που είχαν αναλάβει την **οργάνωση των ιπποδρομιών**. Οι Δήμοι είχαν μέλη και οπαδούς που τους άρεσαν οι ιππικοί αγώνες. Από τα χρώματα των στολών και των λαβάρων τους, οι Δήμοι ονομάζονταν **Πράσινοι, Βένετοι (Γαλάζιοι), Κόκκινοι και Λευκοί**. Το κοινό πάθος για τη νίκη των ομάδων τους όμως τους έκανε να τσακώνονται συχνά μεταξύ τους.

18. Πού συναντιόνταν οι Βυζαντινοί;

Χώρος συνάντησης και καθημερινής επικοινωνίας των Βυζαντινών ήταν **οι πλατείες και οι αγορές** της Πόλης. Η μεγαλύτερη από αυτές ήταν **η αγορά του Μεγάλου Κωνσταντίνου**, που βρισκόταν στο κέντρο της Πόλης. Κοντά της ήταν και οι αγορές του **Θεοδόσιου** και του **Αρκάδιου** καθώς και άλλες μικρότερες.

19. Τι γνωρίζεις για τις υπαίθριες αγορές;

Εκτός από τις **σταθερές αγορές** υπήρχαν και **οι υπαίθριες**. Αυτές λειτουργούσαν στο **κέντρο** και στις **λαϊκές συνοικίες της Πόλης**, **ορισμένες μέρες** της εβδομάδας. Εκεί πουλούσαν τα προϊόντα τους πολλοί παραγωγοί και βιοτέχνες σε καλύτερες τιμές. Σ' αυτές σύχναζαν και **πλανόδιοι διασκεδαστές**.

20. Ποια ήταν τα καθήκοντα του Επαρχου της Πόλης;

Την **επίβλεψη της αγοράς** είχε ο **Έπαρχος της Πόλης**, ο οποίος ενημερωνόταν τακτικά για **την επάρκεια και την ποιότητα των αγαθών** αλλά και **τις τιμές τους**. Ιδιαίτερη προσοχή έδειχνε για τα είδη πρώτης ανάγκης.

21. Πώς γιόρταζαν οι Βυζαντινοί;

Οι Βυζαντινοί είχαν πολλές γιορτές **δημόσιες, οικογενειακές και θρησκευτικές**. Τιμούσαν ιδιαίτερα τους τοπικούς αγίους. Στα πανηγύρια που γίνονταν τη μέρα της γιορτής, μετά τη θεία λειτουργία, **έτρωγαν, έπιναν, χόρευαν και τραγουδούσαν**.

22. Τι γνωρίζεις για την εκπαίδευση στο Βυζάντιο;

Η εκπαίδευση των παιδιών στο Βυζάντιο **δεν ήταν υποχρεωτική**. Υπήρχαν μόνο **ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία**, τα οποία παρακολουθούσαν **μόνο αγόρια**, από την ηλικία των **6 ως 8 χρονών**. Οι γονείς πλήρωναν **δίδακτρα σε χρήματα ή σε είδος**.

Το βασικό σχολείο είχε **4 τάξεις**. Στις **2 μικρότερες** οι μαθητές μάθαιναν **να γράφουν, να διαβάζουν και να λογαριάζουν**. Στις **2 μεγαλύτερες τάξεις** οι μαθητές μάθαιναν **ορθογραφία, γραμματική, αριθμητική, ιστορίες από τον Όμηρο, την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη και τους μύθους του Αισώπου**. Στα σχολεία ακόμη μάθαιναν **να τραγουδούν και να ψέλνουν**.

23. Με τι ασχολούνταν τα κορίτσια που δεν πήγαιναν σχολείο;

Τα **κορίτσια** που δεν μπορούσαν να πάνε στο σχολείο μάθαιναν από τους γονείς τους, τις γιαγιάδες και τους παππούδες τους **ιστορίες για τη ζωή και τον τόπο τους**, για τα **έθιμα** και τις **παραδόσεις των Βυζαντινών**. Κοντά στις μητέρες τους μάθαιναν **να κεντούν, να πλέκουν και να υφαίνουν**.

24. Με τι ασχολούνταν τα αγόρια που δεν πήγαιναν σχολείο;

Όσα **αγόρια** δεν πήγαιναν σχολείο, επειδή δεν μπορούσαν να πληρώσουν τα δίδακτρα, μάθαιναν **ιστορίες για τη ζωή και τον τόπο τους**, για τα **έθιμα και τις παραδόσεις των Βυζαντινών**, από την οικογένειά τους. Από μικρή ηλικία μάθαιναν **τέχνες κοντά σε ειδικούς τεχνίτες**. Εκεί εργάζονταν ως **άμισθοι μαθητευόμενοι**, συνήθως **2 χρόνια**. Ύστερα εργάζονταν κοντά τους με αμοιβή ή αναζητούσαν αλλού δουλειά. Κάθε τεχνίτης μπορούσε να έχει μόνο **2 μαθητευόμενους**.